

Antidopingový výbor ČR

Czech Anti-Doping Committee

CHRÁNÍME ČISTÝ SPORT

PRŮVODCE

BOJEM PROTI DOPINGU VE SPORTU

NUTREND®

ANTIDOPINGOVÝ VÝBOR ČR

CHRÁNÍME ČISTÝ SPORT

PRŮVODCE

BOJEM PROTI DOPINGU VE SPORTU

Obsah:

I. Úvod	3
II. Řízení boje proti dopingu ve sportu	4
III. Seznam zakázaných látek a metod	5
IV. Komentář k některým zakázaným látkám a metodám	8
V. Vysvětlení pojmů a výrazů	12

Motto:

**„ZÁKLADEM BOJE PROTI
DOPINGU JE VZDĚLÁVÁNÍ“**

Rob Koehler, ředitel odboru vzdělávání a komunikace Světové antidopingové agentury WADA

I. Úvod

Zákaz dopingu patří mezi obecná pravidla provozování **drtivé většiny sportů** na naší planetě. Díky Světovému antidopingovému kodexu jsou **pravidla čistého sportování harmonizována** na celém světě a platí jak pro registrované sportovce, tak i pro sportovní federace.

Není to žádné omezení „osobní svobody“ sportovců používat jakékoli látky. **Doping je zakázán** ze dvou důvodů – jednak pro jeho **zdravotní závadnost**, tak i **pro zamezení výhody dopujících** sportovců oproti těm, kteří sportují čistě i v duchu fair play. **Doping je zkrátka podvod**. Jeho zákaz nevzešel od nějakých byrokratů s cílem jakkoli škodit a omezovat sportovce. **Iniciativu** v této oblasti **prevzaly komise sportovců** Světové antidopingové agentury WADA a Mezinárodního olympijského výboru a i sportovci mezinárodních federací s cílem **zabránit v účasti** na všech akcích těm sportovcům, kteří si nezákonně **pomáhají** k lepším výkonům **dopingem**. Tato snaha se projevila v novém Světovém antidopingovém kodexu platném od 1. ledna 2015, kde dochází ke **zprísnění** základní sazby za doping **ze dvou let na čtyři** a také se třeba prodlužuje doba **skladování** odebraných vzorků **z osmi na deset let**.

Nešťastná je někdy prezentace dopingových hříšníků, jinými slovy podvodníků, v některých **médiích**, kde jsou představeni jako mučedníci a oběti spiknutí dopingových komisí a dalších funkcionářů proti nim. Právý opak je však pravdou. Každý registrovaný sportovec podle základního dopingového pravidla zodpovídá za všechny látky, které má v těle. Když tomu tak není, nese sám odpovědnost za doping, i když může být třeba neúmyslný. Když však chceme **bránit čisté sportovce** je nutné se všemi dopingovými prohřešky zabývat a také je spravedlivě vyřešit a rozhodnout o vině či nevině dotčeného sportovce nebo jeho doprovodu...

Pro **lepší orientaci** v tomto prostředí si dovoluujeme předkládanou publikaci **vysvětlit především tři oblasti**, které považujeme za prioritní:

1. **Řízení boje** proti doping
2. **Zakázané látky** a metody
3. **Vysvětlení** některých pojmů a výrazů

Posláním této nové tiskoviny je prezentovat rozsah a zaměření naší činnosti, která se nezabývá jenom **odebíráním vzorků při dopingové kontrole a sledováním** míst pobytu vybraných **vrcholových sportovců**, ale že patřičný důraz **věnujeme i vzdělávání a osvětě**.

Svým dílem tak chceme **přispět k očistě sportu** a to i přesto, že jsme si plně vědomi toho, že se určitá část sportovců bude snažit podvádět v různých oblastech, doping z toho nevyjímaje. Pro **zachování integrity sportu** však nemůžeme tento boj nikdy vzdát.

Doufáme, že zde naleznete **cenný zdroj informací** a že se budete společně s námi podílet na dosažení společného cíle – **sportu bez doping**.

Bez pomoci čistých sportovců a jejich doprovodu, dalších sportovních funkcionářů a v neposlední řadě i médií tohoto našeho společného cíle však nedosáhneme.

Děkuji za spolupráci a podporu

RNDr. Miloš Vrabec
ředitel
Antidopingového výboru České republiky

II. Řízení boje proti dopingu ve sportu

a) Ve světě

Boj proti dopingu ve sportu na všech kontinentech řídí Světová antidopingová agentura **WADA** (World Anti-Doping Agency, dále jen WADA) se sídlem v Montrealu.

Byla **založena** v listopadu **1999** a ještě před tím se zabýval bojem proti dopingu ve sportu Mezinárodní olympijský výbor.

Nejdůležitějším úkolem WADA je tvořit, vydávat a dohlížet na plnění **Světového antidopingového kodexu** (dále jen **Kodex**), což je závaznou normou pro činnost národních a regionálních antidopingových organizací, mezinárodního olympijského a paralympijského výboru, mezinárodních a národních sportovních federací a organizací.

Na svém zatím posledním kongresu a v pořadí již třetím, schválila WADA v listopadu 2013 v jihoafrickém Johannesburgu **nový Kodex s platností od 1. ledna 2015**.

Další důležitou činností WADA je vydávat závazné normy, tzv. **standards** pro akreditované antidopingové **laboratoře** a také normy pro udělování **terapeutických výjimek**. Dále WADA stanovuje **standards pro testování, ochranu osobních údajů** a v neposlední řadě každoročně vydává **seznam zakázaných látek a metod dopingu**.

WADA rovněž napomáhá jednotlivým národním a regionálním antidopingovým organizacím zavádět na jejich územích schválená pravidla a normy, které jsou jednotné po celém světě a platí pro všechny registrované sportovce i sportovní federace.

b) V České republice

Na našem území řídí boj proti dopingu ve sportu **Antidopingový výbor České republiky** (dále jen **ADV ČR**) se sídlem v Praze.

Jeho hlavním posláním je **chránit čistý sport prostřednictvím Směrnice pro kontrolu a postih dopingu** ve sportu (dále jen **Směrnice**), kterou po schválení WADA vydává v tištěné i elektronické podobě.

ADV ČR je příspěvkovou **organizací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** a vyvíjí svoji činnost od roku 1999 na základě zřizovací listiny a jejich dodatků. Ještě předtím (od roku 1993) byl boj proti dopingu řízen nezávislou organizací, která pracovala ve formě občanského sdružení.

Podle Kodexu je na našem území ADV ČR zodpovědný za **uplatňování antidopingové politiky**, norem a nařízení z nich plynoucích a dále ručí za **přijímání a zavádění antidopingových pravidel dle Kodexu**.

ADV ČR **nařizuje odběry vzorků** sportovců a to jak moči, tak i krve a odpovídá i za nakládání s jejich výsledky.

Kromě toho ADV ČR **vede registry** vybraných sportovců, u kterých eviduje a kontroluje také **hlášení míst pobytu** a případné **udělování terapeutických výjimek**.

V neposlední řadě je i **konzultačním místem** k otázkám ohledně **povolených či zakázaných léků a látek** pro sportovce.

Účastní se též zasedání **disciplinárních komisí sportovních svazů** a případně i **Rozhodčí komise** Českého olympijského výboru při řešení porušení antidopingových pravidel.

ADV ČR v oblasti osvěty a vzdělávání **pořádá školení, semináře i besedy** pro různé subjekty jako jsou školy všech stupňů, sportovní svazy a další organizace a instituce. Pravidelně (jedenáctkrát ročně) **vydává** svůj **bulletin**, prostřednictvím kterého informuje o novinkách a rozhodnutích v této oblasti. Každoročně **publikuje** také **seznam zakázaných léků** v tištěné a elektronické podobě a další tiskoviny pro potřeby sportovců a jejich doprovodu i dalších účastníků školení, seminářů i besed.

Rovněž poskytují různé informace a dává **stanoviska k problematice dopingů** ve sportu.

Zástupci ADV ČR také vystupují na rozhlasových vlnách i v televizi a **účastní se tiskových konferencí**.

„DO SPORTU DOPING NEPATŘÍ! JÁ HRAJI VŽDY FAIR PLAY“

Martina Sáblíková, mnohonásobná olympijská vítězka v rychlobruslení

III. Seznam zakázaných látek a metod

a) Látky a metody zakázané celoročně (při soutěžích i mimo ně)

Dělíme je do následujících skupin:

S0. Neschválené látky

Jedná se o **skupinu látek** (zavedenou teprve od roku 2011), které jsou ve stádiu klinického výzkumu a testování.

Od roku 2012 jsou též zakázané všechny veterinářské léky a uměle vyráběné drogy.

S1. Anabolické látky

Anabolika jsou **steroidní hormony**, které mohou zvětšit objem svalové hmoty a tím zlepšit silové schopnosti sportovce. Jsou **zneužívány** především **sprintery a v silových sportech** – kulturistice, vzpírání aj.

Do této skupiny patří i **clenbuterol**, který má obdobné účinky jako anabolika a je tak často nepovoleně užíván např. silničnickými cyklisty.

Látky z této skupiny mají mnoho nebezpečných vedlejších účinků jako je např. vznik **rakoviny**, nebezpečí **kardiovaskulárních chorob**, **poškození vnitřních orgánů** (játra, ledviny aj.).

S2. Peptidové hormony, růstové faktory a příbuzné látky

Z této skupiny se nejčastěji zneužívá **erythropoietin (EPO)**, který je jinak též přirozeně produkován v těle a ovlivňuje množství **červených krvinek**, které mají vliv na zvýšení vytrvalosti, oddálení únavy i rychlejší regeneraci.

Od 1. září 2014 jsou do této skupiny nově zařazeny i **vzácné plyny argon a xenon**, u kterých se předpokládá, že mají obdobné **účinky jako EPO**. Xenon byl pravděpodobně zneužíván ruskými běžci na lyžích při zimní olympiádě v Soči.

Dále sem patří **růstový hormon** (Human Growth Hormone – hGH), který také patří mezi peptidové hormony a je přirozeně vyráběn v těle. Ovlivňuje růst, ale má i **anabolické účinky**.

Při zneužívání EPO dochází k zahušťování krve a tím vzniká **velké nebezpečí trombózy, infarktu** a dokonce i smrti.

Při užívání růstového hormonu může docházet k tzv. **akromegalii**, což je nepřirozený růst určitých částí obličeje jako je brada, lícní kosti nebo případně i prstů končetin. Může také **způsobit rakovinu či cukrovku**.

S3. Beta-2 agonisté

Tyto zakázané látky rozšiřují průdušky (bronchy) v plicích. V případě, že jsou podávány ve větším množství, mohou mít vliv na **růst svalů**.

Jako vedlejší a nežádoucí účinky mohou mít za následek **zrychlení činnosti srdce** (trachykardii) a při delším užívání mohou přivodit i **angínu pectoris**.

S4. Hormonové a metabolické modulátory

V běžné medicíně se používají k **léčbě nádorových, hormonálních a metabolických onemocnění**. Při jejich zneužívání sportovci dochází ke změně v endokrinním systému těla, což může mít neblahé zdravotní důsledky.

Do této skupiny patří např. **inzulín**, který je jinak svým složením peptidový hormon. V běžné medicíně se využívá k léčbě cukrovky (diabetu). Jeho zneužívání **ohrožuje činnost srdce** a hladinu cukru v krevním oběhu. Při jeho fatálním nedostatku může inzulín zapříčinit i smrt. Zneužíván je především pro jeho **anabolické účinky**.

S5. Diuretika a ostatní maskovací látky

Tyto látky slouží především k **zakrytí užívání jiných zakázaných látek**.

Diuretika se také zneužívají ke **snížení hmotnosti**. Mezi nejzávažnější vedlejší účinky patří velká ztráta vody a minerálů v těle, v jehož důsledku dochází k **zahuštění krve**, nebezpečí **poškození ledvin** a také může vést k **infarktu**.

Zakázané metody

M1. Manipulace s krví a krevními komponentami

Tato metoda je především zakázaná proto, že **zvyšuje přepravní kapacitu krve pro kyslík**. Všechny manipulace s krví jsou zakázané.

Při manipulaci s krví se mohou dostat do těla i různé nemoci jako je **žloutenka a HIV**.

Tato nezákonná manipulace způsobuje i vážná **onemocnění ledvin**.

M2. Chemická a fyzikální manipulace

Při dopingových kontrolách se nesmí podvádět ani se pokoušet o **záměnu či výměnu vzorků**.

Je též zakázaná nitrožilní infúze např. za účelem **urychlení regenerace po výkonu** (tzv. „no needle policy“).

M3. Genový doping (někdy se používá také výraz genetický doping)

Je **zakázán transfer polymerů nukleových kyselin a použití normálních nebo geneticky upravených buněk**.

Rozdíl mezi „klasickým“ a genovým dopingem je v tom, že namísto zakázaných látek se **vpravuje do těla genový materiál**, jako jsou např. buňky.

b) Látky zakázané při soutěžích

Do této skupiny jsou zařazeny tyto látky:

S6. Stimulancia

Všeobecně lze říci, že tyto látky **zvvyšují fyzickou i mentální aktivitu a také agresivitu**. Oddalují také pocity únavy. Mezi nejnámější látky této skupiny patří **kokain a extáze**, které jsou také silně návykové.

Mohou zapříčinit **kardiovaskulární problémy**. Mezi nejčastěji užívané látky této skupiny patří metamfetamin, efedrin a jemu příbuzné látky.

S7. Narkotika

Mezi tyto látky patří opiáty, které mj. **snižují práh bolestivosti**. Velice rychle se u nich buduje **závislost** mezi uživateli.

Ovlivňují činnost centrálního nervového systému. Předávkování narkotiky může vést ke smrti. Mezi nejnámější narkotika můžeme zařadit např. heroin, methadon a morfin.

S8. Kanabinoidy

Aktivní látkou u této skupiny je **metabolit THC** (tetrahydrokanabinol), který může být získáván z konopí.

Snižuje předzávodní nervozitu a může zlepšit i krátkodobou paměť. Její nebezpečí tkví v tom, že se může stát **startovací drogou** pro pozdější užívání silnějších a také mnohem nebezpečnějších drog. Příklad: marihuana

S9. Glukokortikosteroidy

Tyto dopingové látky mají přímý vliv na **metabolismus organismu**. Ve svém důsledku mohou negativně **ovlivnit imunitní systém** a též zapříčinit vznik **osteoporózy** (řídnutí kostí).

c) Látky zakázané v určitých sportech

Dělíme na tyto skupiny:

P1. Alkohol

Etanol je **zakázaný v některých sportech**, hlavně **motoristických** a dále např. v parašutizmu, karate a lukostřelbě.

Při větší konzumaci dochází ke ztrátě rovnováhy a trvale poškozuje mozkové buňky a orgány, kde dochází k filtraci krve. Nadužívání vede k těžké závislosti, která může vyústit až k **alkoholizmu** a **cirhóze jater**.

P2. Beta-blokátory

Jsou zakázány v automobilovém sportu a několika dalších odvětvích. Ovlivňují činnost tzv. stresových hormonů, jako je např. adrenalin. **Snižují tlukot srdce a omezují třes rukou**. Mohou zapříčinit astma nebo také přivodit depresivní nálady. Příklady: atenolol, oxprenolol, propranolol.

„BOJUJEME ZA OČISTU SPORTU A ZBAVÍME SE TĚCH, KTEŘÍ CHTĚJÍ PODVÁDĚT“

Turia Tellwrightová, tiskové oddělení Britské antidopingové organizace (UKAD))

IV. Komentář k některým zakázaným látkám a metodám

Aby bylo možno zařadit látky a metody mezi (pro sportovce) zakázané, musí **splňovat alespoň dvě ze tří následujících podmínek (kritérií)**. Použití látky nebo metody:

- **zvyšuje výkonnost** nebo
- **škodí zdraví** nebo
- **je v rozporu s duchem sportu** (fair play)

Zakázané látky a metody se dále **dělí** podle Světového antidopingového kodexu na látky:

- **nespecifické** (sem patří látky ze skupin S1, S2, S4 (pouze některé) a S6 (pouze některé) a dále zakázané metody M1, M2 a M3)
- **specifické** (všechny ostatní, hlavně nejčastěji užívaná „lehčí“ stimulantia)

Níže uvedený seznam zakázaných látek a metod není úplný, ale zahrnuje často zneužívané látky. Rozdělení látek na nespecifické a specifické má význam pro sportovce v tom, že při zjištění specifické látky v jeho těle může dojít ke **snížení trestu** a to hlavně v těch případech, že zakázanou látku **neužil závodník vědomě** a také bez snahy zvýšit svoji výkonnost.

Příkladem, jak se může do těla dostat zakázaná látka nevědomě, jsou třeba doplňky stravy a přípravky na hubnutí. Existují případy, kdy je na přebalu výrobku uvedeno úmyslně **matoucí informace**: 100% přírodní původ a to i přesto, že **obsahují** jednu nebo více **zakázaných látek**.

✓ Androgenní anabolické steroidy (skupina S1)

Jedná se o **tělu vlastní** (tj. v těle produkované) **anabolické steroidy** a také **syntetické steroidy** (tj. uměle vyráběné a tělu dodávané zvenčí).

Někteří sportovci se mylně domnívají, že tělu vlastní steroidy (např. testosteron) nemohou být v těle zjištěny, a proto je také nejčastěji zneužívají. Z těchto důvodů byly zavedeny **biologické pasy sportovců** a steroidní moduly, které „hlídají“ jejich hladinu, aby podvodníci mohli být usvědčeni z dopingu.

V nedávné době přišli norští vědci s převratným zjištěním, které však zatím laboratorně prověřili jenom na myších. Z jejich prozatímního bádání na těchto zvířatech vyplývá, že i **jenom krátkodobé užívání anabolik** má u myší **doživotní účinky** a to nejenom po dobu jejich konzumace. To by znamenalo, že zbytnění svalů spojené s krátkodobým užíváním anabolických látek je trvalé. Obdobné projevy jako u myší se **mohou týkat i lidí**.

V případě, že by se tyto účinky potvrdily i na lidech, potom by to mohl být průlomový objev v boji proti dopingu ve sportu.

Příklady: testosteron, stanozolol a nandrolon.

Hříšník: **Ben Johnson**, atletický sprinter a ve své době nejrychlejší muž planety.

✓ Krevní doping (M1)

Tato zakázaná metoda se vyvíjela po mnoho let. Nejdříve si sportovci nezákonně pomáhali transfúzemi cizí krve, později přešli k **transfúzím krve vlastní**. Obě tyto metody lze celkem úspěšně v dnešní době odhalit. Nyní podvodníci přešli k ještě sofistikovanějším metodám a zneužívají **mikrodávky vlastní krve** (např. 0,5 dcl denně). Po zavedení krevních modulů biologických pasů v systému ADAMS je možno těmto podvodníkům uvedenou zakázanou metodu dokázat.

Hříšník: **Tyler Hamilton**, silniční cyklistika

✓ Nosiči kyslíku (M1)

„*Oxygen Carriers*“

V klasické medicíně se užívají umělí nosiči kyslíku hlavně v případě rychlé ztráty krve (nehody, operace).

Ve sportu jsou však zakázány po celý rok (mimo i při soutěži). Jsou hlavně zneužívány ve vytrvalostních sportech, protože **zvyšují přepravní kapacitu krve**. Oddalují také nástup anaerobního metabolismu a tím nepřímo snižují hladinu laktátu v těle.

✓ CERA (S2)

Jedná se o látku, která **podporuje erythropézu** („Continuous Erythropoiesis Receptor Activator“, zkratka CERA). Jedná se o již **třetí generaci zakázaného EPO**. Zvyšuje tvorbu červených krvinek v kostní dřeni a tím (stejně jako některé jiné látky) **zvyšuje přepravní kapacitu kyslíku** v těle. **Urychluje též regeneraci** organismu.

Hříšník: **Rashid Ramzi**, běh na 1.500 m, atletika

✓ Clenbuterol (S1)

Podle chemického vzorce by měl patřit mezi beta-2 agonisty, ale je **zařazen mezi anabolika do skupiny S1**, protože má vliv **na růst svalové hmoty a zároveň odbourávání tuku v těle**.

V poslední době ho někteří **farmáři** (hlavně v Asii a Jižní Americe) **přímíchávají do krmných směsí jatečných zvířat**, a tak se může **nevědomě dostat i do těl sportovců**.

Konkrétní případy nevědomého dopingu způsobené touto kontaminací z masa a uzenin byly zjištěny v Mexiku a v Číně.

Hříšník: **Alberto Contador**, silniční cyklistika (vědomé zneužití)

✓ Diuretika (S5)

Dříve byla hlavně zneužívána pro snížení hmotnosti, v současné době slouží podvodníkům k **zamaskování** užití jiných **zakázaných látek** např. anabolik.

Příklady: furosemid a metolazon

Hříšník: **Kolo Touré** (Pobřeží Slonoviny), fotbal

✓ Efedrin (S6)

Tato látka patří do skupiny stimulantů a **ovlivňuje činnost centrálního nervového systému**. Nejčastěji je zneužíván ve vytrvalostních sportech a může být obsažen i v přípravcích na hubnutí.

Hříšník: **Kenny Paddy** (Anglie), fotbal

✓ Genový doping (M3)

„Gene doping“, někdy se užívá též výrazu genetický doping.

Světová antidopingová agentura WADA ho zařadila mezi zakázané metody.

Je velkým nebezpečím pro zachování integrity sportu, protože se zatím velice obtížně identifikuje.

Může mít vliv na **růst svalové hmoty a zvýšení tvorby červených krvinek**.

✓ Růstový hormon (S2)

„Human Growth Hormone“ (hGH)

Je zařazen mezi **peptidové hormony** a je zakázán celoročně. Ovlivňuje **tělesnou výšku** a má též **anabolické účinky**.

Tento hormon je produkován v lidském těle v hypofýze. Mimo růstových účinků má i vliv na **snížení tvorby tuků v těle** a na rychlejší **regeneraci** hlavně po silových výkonech.

Hříšníci: **Terry Newton** (Anglie), ragby, **Patrick Mendez** (USA), vzpírání

✓ Inzulín (S4)

Inzulín je zařazen mezi metabolické modulátory. Jeho zneužívání vede k závažnému snížení hladiny cukrů v krvi (k tzv. **hypoglykémii**), které může způsobit poškození organismu nebo až smrt.

Jeho nezákoně užívání vede k tomu, že **tělo produkuje více cukrů**, které se potom ukládají ve svalech a to ve formě glykogenu. Zneužívají ho tak hlavně vytrvalostní sportovci.

Může mít také **vliv na růst svalové hmoty**, stejně jako růstový hormon nebo steroidy.

Hříšníci: **Gianpaolo Mondini** (Itálie), silniční cyklistika

✓ Methylhexaneamin (S6)

Tato zakázaná látka patří do skupiny **stimulantů** a je zakázaná pouze při soutěžích. Často ho obsahují doplňky stravy **pro zlepšení duševních i fyzických schopností** jedince.

Může mít vliv i na **snížení hmotnosti**, a proto se často přidává do prostředků na hubnutí.

✓ Tetrahydrogestrinon (S1)

„The Clear“ (THG), česky „čistý“.

Jedná se o **anabolický steroid**, který je svým složením příbuzný gestrinonu nebo trenbolonu. Zakázaný je celoročně.

V minulosti byl sportovci dlouho zneužíván a to i v době, kdy patřil mezi zakázané látky, na které však tehdy neexistovaly účinné laboratorní analýzy k jeho zjištění. Z tohoto důvodu byli někteří

sportovci potrestáni dodatečně a se zpětnou platností. Má stejné **účinky jako** v těle produkováný **testosteron**. Pomáhá zvětšovat objem svalové hmoty, a proto je zneužíván hlavně v silových sportech a sprintech. Může se také podílet na oddálení nástupu únavy i na rychlejší regeneraci.

Hříšníci: **Marion Jonesová** (USA), atletika, **Dwain Chambers** (Velká Británie), atletika

„DOPING JE ŠPÍNA, HNUS I OSTUDA“

Pavel Nedvěd, nejlepší fotbalista Evropy

V. Vysvětlení pojmů a výrazů

✓ Porušení antidopingových pravidel

„Anti-Doping Rule Violation“ (ADRV)

Jsou to jednak případy, kdy je u sportovce **objevena zakázaná látka**, na kterou nemá sportovec schválenou terapeutickou výjimku. Nemusí se vždy jednat o zjištění zakázané látky v těle sportovce, ale může také znamenat **odchyly v biologických pasech**, např. v krevních či steroidních modulech. Dále se může jednat o odmítnutí dopingové kontroly, držení zakázaných látek a další přestupky.

✓ Biologický pas (sportovce)

„Athlete Biological Passport“ (ABP)

Jedná se o **počítačovou databázi informací** o jednotlivci **získanou** z jednotlivých **antidopingových odběrů** a jejich analýz v akreditovaných laboratořích WADA. Hodnoty a množství některých látek z jednotlivých kontrol jsou dlouhodobě sledovány a významné odchyly mohou vést k zahájení disciplinárního řízení se sportovcem. **Sledovány** jsou především **endogenní steroidní látky**, které tělo samo produkuje – testosteron, hemoglobin aj.

✓ Místo dopingové kontroly

„Doping Control Station“

Je to prostor nebo prostory, kde se provádí dopingová kontrola.

Po skončení závodů nebo utkání může být sportovec vyzván dopingovým komisařem či „chaperonem“, aby se podrobil dopingové kontrole.

✓ Chaperon

Takto se v cizině nazývá **asistent dopingového komisaře**, který má právo předávat sportovci výzvu k dopingové kontrole a doprovázet ho na místo dopingové kontroly.

✓ Seznam zakázaných látek a metod dopingů

„Prohibited List“

Jedná se o **seznam zakázaných látek a metod dopingů**, který vydává WADA vždy k 1. říjnu aktuálního roku s platností od 1. ledna roku následujícího.

✓ Poskytnutí vzorku

„Sample Provision“

Jde o **odběr vzorku moči nebo krve** (případně obojího) sportovcem. Vzorky jsou následně odesílány do akreditovaných laboratoří WADA k analýze. Nově (od 1. ledna 2015) mohou být **skladovány po dobu 10 let**.

✓ Osobní zodpovědnost

„Strict Liability“

Každý **sportovec je osobně zodpovědný** za všechny látky, které se dostanou do jeho těla. Jedinou **výjimku** poskytuje **sportovci terapeutická výjimka** umožňující z léčebných důvodů používat zakázanou látku či metodu podle přesně stanovených kritérií a také podávaného množství.

✓ Terapeutická výjimka (TV)

„Therapeutic Use Exemption“ (TUE)

Jedná se o povolení, na základě kterého **může sportovec z léčebných důvodů užívat** (a to buď krátkodobě či dlouhodobě) určené **zakázané léky** v přesně stanoveném množství na základě dopředu udělené výjimky.

✓ Hlášení míst pobytu

„Whereabouts“

Vybraní vrcholoví sportovci jsou povinni hlásit místa svého pobytu za účelem umožnění mimosoutěžních odběrů. Registry sportovců tvoří buď sportovní federace (**mezinárodní registr**) nebo národní antidopingové organizace (**národní registr**).

✓ Pozitivní nález

„Adverse Analytical Finding“ (AAF)

Pozitivní nález zakázané látky nebo metody v těle sportovce **nemusí** automaticky **znamenat porušení** antidopingových pravidel. Pozitivní nález může např. znamenat užití léku dle již dříve schválené **terapeutické výjimky**. **Jinak je to konečný důkaz porušení antidopingových pravidel.**

✓ Krevní a steroidní moduly

„Blood and Steroid Modules“

Moduly sledují množství a případné odchylky několika vybraných endogenních (v těle také produkovaných) látek od stanoveného množství pro jednotlivé sportovce. V **případě překročení těchto limitů** se může jednat **o doping**. Jsou zavedeny **dva moduly**:

1. **Krevní** (též krvetvorný neboli hematologický) byl zaveden v prosinci 2009 a jeho prostřednictvím se sleduje nedovolené zvyšování přepravní kapacity kyslíku prostřednictvím zakázaného (exogenního) podávání EPO, syntetických nosičů nebo krevní transfúze
2. **Steroidní** se sleduje od 1. ledna 2014 s cílem objevit endogenní (tělu vlastní) steroidy podávané exogenně (tj. zvenčí)

✓ Mezinárodní standardy

„International Standards“ (IS)

Mezinárodní **standardy vydává WADA** s cílem sjednotit boj proti dopingů ve sportu po celém světě.

Výše uvedené normy též stanovují zásady pro **testování sportovců** a činnost **akreditovaných laboratoří WADA**.

V neposlední řadě určují postupy pro **udělování terapeutických výjimek**.

Součástí těchto standardů je i každoroční vydávání **seznamu zakázaných látek a metod** a v neposlední řadě i **ochrana osobních dat** sportovců.

✓ ADAMS

„Anti-Doping Administration and Management System“, volně přeloženo – Antidopingový administrativní a řídicí systém.

Jedná se o internetový **databázový sběr dat**, který umožňuje vkládat, uchovávat, sdílet a poskytovat **informace o jednotlivých sportovcích** a místech jejich pobytu, dopingových kontrolách, případně i udělování terapeutických výjimek.

✓ Sportovní arbitrážní soud

„The Court of Arbitration for Sport“ (CAS)

Je **nejvyšším soudem pro sport** a má sídlo v Lausanne. **Rozhoduje** ve sportovních kauzách (a to nejenom dopingových) **bez možnosti odvolání** a jeho nález je definitivní.

Platnost verdiktu tohoto soudu je **celosvětová** a zároveň **závazná pro všechny sportovce** a jejich doprovod (trenéry, lékaře, fyzioterapeuty aj.) a také pro sportovní svazy a organizace.

✓ Rozhodčí komise

Rozhodčí komise Českého olympijského výboru (RK ČOV) je **nejvyšším odvolacím orgánem v České republice** a slouží k případnému odvolání sportovců, kteří nesouhlasí s rozhodnutím sportovního svazu ohledně trestu za doping, či s jinými rozhodnutími z dalších oblastí sportovní činnosti.

Proti rozhodnutí RK ČOV je **možno se odvolat ke Sportovnímu arbitrážnímu soudu (CAS)** do Lausanne (viz výše).

**„POUZE S POMOCÍ NOVINÁŘŮ
A MÉDIÍ
MŮŽEME ÚČINNĚ PROPAGOVAT
NÁŠ BOJ ZA OČISTU SPORTU“**

*Nicola Newmanová, ředitelka oddělení komunikace a vzdělávání
Britské antidopingové organizace (UKAD)*

Vydal: **Antidopingový výbor ČR**
Za Císařským mlýnem 1063, 170 00 Praha 7
mail: info@antidoping.cz, www.antidoping.cz

Sestavil: **Mgr. Michal Polák**
Praha, březen 2015

Grafika na titulní stránce:
Olympic Speed Skating (výřez), autor: Robert Scoble, zdroj: flickr.com, licence: CC BY 2.0